

Instanța de fond: Curtea de Apel Chișinău, judecători – Gh. Mîra, A. Bostan, Gr. Dașchevici

DECIZIE

05 octombrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

judecători

Aliona Miron

Mariana Pitic

Ion Malanciuc

examinând recursul depus de Partidul Politic „Mișcarea Alternativă Națională”, prin intermediul avocatului Barașianț Mariana,

în cauza de contencios administrativ înaintată la acțiunea depusă de Partidul Politic „Mișcarea Alternativă Națională” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, terț Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, privind constatarea faptului că CEC nu a soluționat în termenul stabilit sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC-7/5764 și CEC7/5765 din 28 iulie 2023, CEC-7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023; obligarea pârâtului să examineze în fond sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC-7/5764 și CEC-7/5765 din 28 iulie 2023, CEC7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023,

împotriva hotărârii din 28 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată,

c o n s t a t ă:

La 01 septembrie 2023, Partidul Politic „Mișcarea Alternativă Națională” a depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova (în continuare CEC), solicitând constatarea faptului că CEC nu a soluționat în termenul stabilit sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC7/5764 și CEC-7/5765 din 28 iulie 2023, CEC-7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023; obligarea pârâtului să examineze în fond sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC-7/5764 și CEC-7/5765 din 28 iulie 2023, CEC-7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023.

În motivarea acțiunii reclamantul a invocat că, la 28 iulie 2023, Partidul Politic „Mișcarea Alternativa Națională (în continuare - PP „MAN”) a depus în adresa CEC o sesizare referitor la preținse acțiuni ilegale ale persoanei terțe Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate” (în continuare - PP „PAS”) și anume, s-a solicitat, printre altele, sancționarea PP „PAS” pentru acțiuni de utilizare a mesajelor ascunse de agitație electorală și pentru acțiuni de agitație electorală înainte de termenii legali

prevăzuți în Codul electoral. În această sesizare, PP „MAN” a prezentat argumentele sale referitor la acțiunile reprezentanților PP „PAS”, anunțați ca fiind candidați în cadrul alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023 în circumscripția mun. Chișinău și în circumscripția orașul Durlești.

Tot la 28 iulie 2023, a fost depusă o altă sesizare, prin care a fost atrasă atenția CEC-ului la acțiunile de agitație ascunsă și înainte de începerea campaniei electorale în susținerea candidatului al PP „PAS” anunțat în orașul Codru.

La 31 iulie 2023, reclamantul a depus o sesizare, cu un alt obiect de examinare, prin care a invocat posibila utilizare a resursei administrative de către PP „PAS”, prin arogarea proiectelor guvernamentale „Satul European” și „satul European Express”, implementate din bani publici și distribuirea informației eronate în acest sens în materiale/postări cu caracter de agitație electorală ascunsă.

Precum rezultă din conținutul acestor patru sesizări depuse (de facto, sunt 3 sesizări și 1 adresare cu informații suplimentare), cele depuse la 28 iulie 2023 au unele aspecte comune, atât prin cercul subiecților, cât și în argumentare (repartizarea materialelor cu agitație electorală ascunse în afara campaniei electorale); iar cele depuse la 31 iulie 2023 au obiect de examinare diferit de celelalte sesizări menționate (folosirea resursei administrative de către PP „PAS” prin arogarea proiectelor implementate de resurse financiare publice).

Ignorând diferențele menționate în alineatul anterior, pârâtul a decis să le examineze în aceeași procedură administrativă, argumentând comasarea procedurilor prin norme legale generale, fără a motiva pertinenta acestor prevederi spețelor menționate.

Nu obiectează asupra comasării a mai multor sesizări cu același obiect de examinare, or astfel ar urma să fie stabilite, în opinia lor, acțiuni deliberate a PP „PAS” de încălcare a legislației electorale prin începerea agitației electorale deghizate sub publicitate politică cu mai multe episoade, totuși, consideră că cel puțin completarea cu nr. CEC-7/5786 din 31 iulie 2023 urma să fie conexată în altă procedură administrativă, în ultima fiind făcută trimiterea directă la altă contestație depusă anterior.

La 15 august 2023, pârâtul a emis răspunsul cu nr. CEC-8/2638, prin care, de facto, a lăsat fără examinare toate sesizările menționate supra, invocând faptul că unele aspecte deja au fost examinate, și faptul că alte aspecte țin de competența altor autorități: MAI și/sau comisia administrativă pe lângă APE.

La 18 august 2023, PP „MAN” a depus acțiune în contencios administrativ cu solicitări de anulare a actului real/scrisorii cu nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023, emise de către pârât și obligarea să examineze în fond sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC-7/5764 și CEC-7/5765 din 28 iulie 2023, CEC7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023.

La 22 august 2023, Curtea de Apel Chișinău a pronunțat o încheiere prin care a declarat inadmisibilă cererea depusă în baza art. 207 alin. (2) lit. f) din Codul administrativ.

În partea descriptivă a încheierii din 22 august 2023, Curtea de Apel Chișinău a constatat că: comunicatul informativ al Pârâtului nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023 nu este act administrativ individual și nici act real. Respectiv, sesizările/petițiile reclamantului nu au fost soluționate în fond de pârât; cerințele formulate de reclamant

îmbracă forma unei acțiuni în obligare și având în vedere că termenul de 30 de zile pentru finalizarea procedurii administrative expiră la 29 august 2023, reclamantul urmează să acorde pârâtului posibilitatea de a emite actul administrativ individual solicitat prin sesizările depuse și doar după expirarea acestui termen să decidă oportunitatea contestării unui eventual act emis sau lipsa de răspuns.

Reclamantul a menționat că, la 31 august 2023, a recepționat răspunsul pârâtului cu nr. CEC-8/2782 din 30 august 2023, prin care CEC a reiterat poziția sa și, contrar celor constatate de Curtea de Apel Chișinău, iarăși nu a examinat în fond sesizările depuse.

În drept, reclamantul a făcut trimitere la capitolul XIII Secțiunea 1 a Codului electoral, dar și la Hotărârea CEC nr. 1126 din 14 iulie 2023, prin care însăși pârâtul a constatat competența sa în examinarea unor încălcări în afara perioadei electorale.

Analizând practica de aplicabilitate a legislației electorale de către pârât în perioada extraelectorală, reclamantul deduce o inconsecvență cronică în acest sens: la 14 iulie 2023, CEC decide că este competentă să examineze sesizările depuse de 3 partide politice diferite referitor la acțiunile de agitație electorală ascunsă a PP „PAS” în perioada extraelectorală (poziția cu care este de acord); la 09 august 2023, arogându-și competența sa de a examina un pliant informativ a APL-ului distribuit în perioada extraelectorală (poziția cu care nu este de acord din motiv că CEC-ul nu are atribuții de a verifica materialele informative ale APL-urilor în perioada extraelectorală); la 15 august 2023, CEC constată lipsa de competență în examinarea acțiunilor unui partid politic în perioada extraelectorală; la 16 august 2023, CEC examinează mai multe sesizări privind acțiunile în perioada extraelectorală a unui partid politic, cu aprobarea Hotărârii nr. 1175.

Potrivit reclamantului, Regulamentul de activitate al CEC, aprobat prin Hotărârea CEC nr. 1098 din 21.06.2023 prevede; „6. În activitatea sa, Comisia Electorală Centrală se conduce de principiile legalității, independenței, imparțialității, colegialității, transparenței și nediscriminării. [...] 54. Suplimentar atribuțiilor generale prevăzute la pct. 53, membrii Comisiei exercită atribuții specifice, repartizate pe domenii conform unei hotărâri aprobate în acest sens, după cum urmează: 1) în domeniul perfecționării cadrului normativ electoral și celui conex, precum și aplicării uniforme a acestuia; [...] b) asigurarea respectării în cadrul Comisiei a normelor privind transparența în procesul decizional.”

În acest context, pe lângă aplicarea neuniformă a prevederilor legale în partea ce ține de competența de examinare în perioada extraelectorală, reclamantul a invocat și aplicarea neuniformă a legii de către CEC în partea ce ține de procedura de examinare a sesizărilor.

Astfel, în primele două situații menționate supra, sesizările au fost examinate în ședințe deschise a plenului CEC și soluționate prin adoptarea unor hotărâri, ceea ce a permis părților și participanților să-și prezinte poziția, asigurând principiul contradictorialității. Însă, în cazul propus spre examinare instanței de judecată, pârâtul a decis, fără o ședință a plenului său, să nu examineze în fond sesizările depuse, fără a indica motive de drept și de fapt în acest sens și nici nu s-a expus pe fondul sesizărilor prin procedura scrisă.

Reclamantul a atras atenția și asupra faptului că în sesizarea cu nr. CEC-7/5785 din 31 iulie 2023, a invocat încălcarea de către Guvernul Republicii Moldova și PP

„PAS” a prevederilor legale din domeniul finanțării partidelor politice și posibilă utilizare a resursei administrative de către PP „PAS”. Acest aspect este important, or pârâtul iarăși a acționat contrar principiului imparțialității și a aplicat neuniform prevederile legale, aparent, favorizând un concurent electoral.

Nu este clar de ce în cauze soluționate prin Hotărârea nr. 1162 din 09 august 2023 (acțiuni pretins neconforme ale Primăriei mun. Chișinău), prin Hotărârea nr. 1193 din 24 august 2023 (acțiuni pretins neconforme ale Primăriei mun. Bălți), precum și în cazul sesizărilor depuse referitor la acțiunile PP „Renașterea”, CEC a considerat sesizarea depusă de PP „PLDM” admisibilă pentru a fi examinată în ședința plenului și soluționată prin hotărâri aprobate, iar în cazul sesizărilor depuse de PP „MAN” a decis să aplice, discreționar și contrar propriei practici și legislației în vigoare, alte reguli și nu a examinat în fond sesizările depuse.

Potrivit reclamantului, inconsecvența acțiunilor CEC-ului vine în contradicție cu principiile enunțate supra, în special de imparțialitate și independență, și permit să concluzioneze că scrutinul din 05 noiembrie 2023 poate fi viciat prin favorizarea doar a unui concurent electoral.

Analizând răspunsul pârâtului cu nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023 prin prisma prevederilor art. 91, 93, 97 din Codul electoral și art. 74 din Codul administrativ, reclamantul constată că CEC, chiar dacă a considerat că nu este autoritatea competentă de a examina contestațiile depuse sau deja a examinat cele invocate, urma să expedieze sesizările autorităților competente, nu și să recomande reclamantului cum să acționeze în continuare.

În aceeași ordine de idei, o altă soluție posibilă a pârâtului ar fi aprobarea hotărârii de inadmisibilitate a sesizărilor depuse, însă a decis să nu se expună în nici un fel.

În acest context, reclamantul a atras atenția instanței de judecată asupra faptului că CEC anterior nu a examinat pliantele PP „PAS” distribuite în orașul Codru și orașul Durlești, iar examinarea altor pliante (fie și similare prin formă, nu și conținut) nu constituie temei de lăsare fără examinare a altor sesizări depuse.

De asemenea, în opinia reclamantului, este important de menționat că prin sesizările depuse la CEC, nu se solicita verificarea legalității instalării corturilor în mun. Chișinău, ci folosirea banerelor cu imaginea și sloganul persoanelor anunțate în calitate de candidați de către PP „PAS” și materialelor distribuite (pliante, flyere, ziare).

Corespunzător, nu este clară declinarea competenței din ultimul alineat al răspunsului din 15 august 2023.

Toate cele descrise supra au stat la baza depunerii prezentei acțiuni și constituie temei pentru constatarea faptului neexaminării sesizărilor depuse și obligarea pârâtului de a examina în fond sesizările depuse în spiritul legii și cu respectarea principiului legalității, transparenței și imparțialității, prin aplicarea uniformă a normelor legale, fără a face distincție între actorii politici.

Prin hotărârea din 28 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Pentru a hotărâ astfel, instanța a conchis că reieșind din circumstanțele speței în coroborare cu normele aplicabile speței, în cazul în care reclamantul a considerat că sesizările adresate autorității publice pârâte nu au fost soluționate în termenul legal stabilit de Lege, acesta urma să conteste refuzul autorității publice de a examina

sesizările respective, dar nu să solicite constatarea faptului nesoluționării sesizărilor în termen. Or, o astfel de pretenție nu se încadrează în felurile acțiunilor în contencios administrativ reglementate de art. 206 alin. (1) din Codul administrativ, iar prin prisma art. 64 alin. (2) din Codul administrativ, nesoluționarea unei cereri în termen legal constituie un refuz de a examina cererea.

Referitor la pretenția reclamantului privind obligarea pârâtului să examineze în fond sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC7/5764 și CEC-7/5765 din 28 iulie 2023, CEC-7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023, Curtea de Apel Chișinău a reținut că, prin scrisoarea nr. CEC-8/2782 din 30 august 2023, Comisia a expediat domnului Ion Ceban, președintele PP ”MAN”, un răspuns suplimentar la scrisoarea nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023, în sensul și ca urmare a încheierii Curții de Apel din 22 august 2023 (dosarul nr. 3-141/23), încheiere care a devenit irevocabilă prin neatacare. Destinatarului i s-a atras atenția că acțiunile pretins ilegale ale reprezentanților PP „PAS”, au avut loc până la data de 07 august 2023, dată la care a început perioada electorală în condițiile pct. 1 din Programul calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023, aprobat prin hotărârea CEC nr. 1150 din 02 august 2023.

De asemenea, prin aceeași scrisoare, PP ”MAN” i s-a comunicat că PP „PAS” s-a conformat hotărârii Comisiei nr. 1126/2023 și acesta și-a aliniat conduita la cerințele legale.

Examinând sesizările în coroborare cu punctul de vedere al părții vizate, CEC a ajuns la concluzia că obiectul pretențiilor înaintate a fost consumat prin emiterea hotărârii CEC nr.1126/2023, care a fost executată de PP „PAS”, acesta aliniindu-și conduita la normele de drept.

De asemenea, reclamantului i s-a comunicat că pretențiile aferente eliberării autorizațiilor pentru instalarea corturilor nu țin de competența funcțională a Comisiei, ci de administrația publică locală, iar pretinsele fapte de săvârșire a contravențiilor intră în competența poliției și comisiilor administrative ale administrațiilor publice locale.

Astfel instanța a menționat că, reclamantul nu a contestat răspunsul Președintelui CEC cu nr. CEC-8/2782 din 30 august 2023, fapt ce denotă acordul tacit al ultimului cu concluziile reflectate în actul nominalizat.

La 01 octombrie 2023, Partidul Politic „Mișcarea Alternativa Națională”, prin intermediul avocatului Barașianț Mariana, a expediat prin poșta electronică recursul nemotivat împotriva hotărârii din 28 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău.

La 02 octombrie 2023, Partidul Politic „Mișcarea Alternativa Națională”, prin intermediul avocatului Barașianț Mariana, a înaintat recursul motivat, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea hotărârii contestate, cu pronunțarea unei noi decizii de admitere a acțiunii sau remiterea spre rejudecare a cauzei în aceeași instanță, în alt complet de judecători.

În motivarea recursului s-a invocat că, potrivit constatărilor Curții de Apel Chișinău din încheierea adoptată la 22 august 2023 (dosarul nr. 3-141/23): comunicatul informativ al pârâtului nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023 nu este act administrativ individual și nici act real. Respectiv, sesizările/petițiile reclamantului nu au fost soluționate în fond de pârât; cerințele formulate de reclamant îmbracă forma

unei acțiuni în obligare și, având în vedere că termenul de 30 de zile pentru finalizarea procedurii administrative expiră la 29 august 2023, reclamantul urmează să acorde pârâtului posibilitatea de a emite actul administrativ individual solicitat prin sesizările depuse și doar după expirarea acestui termen să decidă oportunitatea contestării unui eventual act emis sau lipsa de răspuns.

În această ordine de idei, recurentul a acționat, cu bună credință, exact precum a fost menționat în încheierea Curții de Apel Chișinău din 22 august 2023, așteptând expirarea termenului menționat de către instanță și, în lipsa unui act administrativ în accepțiunea și descrierea Curții de Apel Chișinău, a decis să conteste refuzul CEC de a emite un act administrativ pentru finalizarea procedurii administrative.

Astfel, Curtea de Apel Chișinău, prin hotărârea sa din 28 septembrie 2023, a aplicat normele într-o modalitate total opusă propriei sale practici pe exact aceeași speță. Or, recurentul a întreprins acțiunile menționate de Curtea de Apel Chișinău în încheierea din 22 august 2023, iar, ca și finalitate, tot același complet de judecată al Curții de Apel Chișinău, prin hotărârea sa din 28 septembrie 2023, a statuat, de fapt, că recurentul trebuia să ignore încheierea instanței din 22 august 2023.

Suplimentar, recurentul a indicat că în dosarul cu nr. 3-141/2023, Curtea de Apel Chișinău a constatat că scrisoarea nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023 nu constituie nici act administrativ individual, nici act real și nici refuz în examinarea sesizărilor în fond, ci o scrisoare de informare privind conexarea procedurilor. Corespunzător, aplicând principiul „puterea lucrului judecat” și ținând cont de faptul că încheierea Curții de Apel Chișinău din 22 august 2023 a rămas definitivă și irevocabilă, nici răspunsul CEC din 30 august 2023 nu îmbracă forma unui act administrativ individual/ act real.

Analizând prevederile art. 219 al Codului administrativ integral, recurentul consideră că pentru a asigura protecția efectivă a drepturilor sale, instanța de judecată urma să elucideze din oficiu (sau în cadrul discuțiilor juridice) situația de drept sau să depună efort pentru înlăturarea greșelilor (în cazul în care a considerat că răspunsul intimatului nr. CEC8/2782 din 30 august 2023 are alt statut decât cel cu nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023).

Referitor la pretenția reclamantului privind obligarea pârâtului să examineze în fond sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC-7/5764 și CEC7/5765 din 28 iulie 2023, CEC-7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023, prima instanța a constatat că obiectul pretențiilor înaintate a fost consumat prin emiterea Hotărârii CEC nr. 1126/2023, iar necontestarea răspunsului cu nr. CEC-8/2782 din 30 august 2023 denotă acordul tacit cu concluziile din acesta.

Recurentul a atras atenția instanței de recurs asupra faptului că prin încheierea Curții de Apel Chișinău din 22 august 2023 s-a constatat că răspunsurile informative ale CEC nu constituie acte administrative individuale sau acte reale și, respectiv, nu sunt supuse controlului judiciar în sensul contestării lor. Depunerea acțiunii în instanța de judecată, din alt punct de vedere, reprezintă manifestarea dezacordului cu răspunsurile informative ale intimatului.

De asemenea, a fost reiterat faptul că în cadrul procedurii administrative soluționate prin Hotărârea CEC nr. 1126/2023 au fost examinate alte/diferite materiale publicitare, cu alt conținut, tipărite la altă dată, distribuite în alte localități și în diferită perioadă, respectiv, obiectul examinării este unul diferit.

Mai mult, a rămas fără apreciere argumentul că prin sesizarea nr. CEC-7/5768 din 31 iulie 2023, recurentul, de fapt, a suplimentat o altă sesizare (cu nr. CEC-7/5640 din 17 iulie 2023), examinată în altă procedură administrativă. Iar prin sesizarea nr. CEC-7/5785 din 31 iulie 2023 se contestă verificarea acțiunilor PP „PAS” prin prisma posibilei utilizări a resursei administrative de către PP „PAS” prin arogarea proiectelor guvernamentale „Satul European” și „Satul European Expres”, implementate din bani publici, și distribuirea informației eronate în acest sens în materiale/postări cu caracter de agitație electorală ascunsă – obiect diferit de cel soluționat prin Hotărârea CEC nr. 1126/2023.

De asemenea, nu a fost apreciat faptul că reprezentantul intimatului a declarat, în instanța de judecată, că CEC nu a considerat necesar să notifice PP „PAS” despre existența sesizărilor, ceea ce, vădit, denotă încălcarea intenționată a procedurii stabilite de examinare a sesizărilor.

La 02 octombrie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs intimatului.

La 05 octombrie 2023, CEC a depus referință asupra recursului, solicitând declararea lui ca fiind inadmisibil sau respingerea acestuia ca fiind neîntemeiat.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 95 alin. (1) din Codul electoral nr. 325/2022 (în vigoare de la 01 ianuarie 2023), în perioada electorală, termenul general de depunere a contestațiilor este de 3 zile, care se calculează începând cu ziua următoare zilei în care a fost săvârșită acțiunea, a fost identificată inacțiunea sau a fost adoptată hotărârea. Alineatul 8 al aceluiași articol stipulează că, înaintarea acțiunilor în contencios administrativ, precum și exercitarea căilor de atac împotriva actelor judecătorești se efectuează în termenul stabilit la alin. (1).

Dispozitivul hotărârii Curții de Apel Chișinău a fost pronunțat public la 28 septembrie 2023. Conform extrasului din poșta electronică cu adresa XXXXX dispozitivul hotărârii Curții de Apel Chișinău a fost notificat participanților la proces în mod electronic la 29 septembrie 2023, iar hotărârea motivată la 02 octombrie 2023 (f.d. 137, 138).

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs a fost depusă în mod electronic la 01 octombrie 2023 (f.d. 142-143) și la 02 octombrie 2023 (f.d. 146-148).

Potrivit art. 246 alin. (1) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs.

Potrivit art. 431 din Codul de procedură civilă, examinarea recursului împotriva deciziilor instanțelor de apel ține de competența Curții Supreme de Justiție. Asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători. Recursul considerat admisibil se examinează într-un complet din 3, 5 sau 9 judecători ai Curții Supreme de Justiție. Judecătorii care au examinat admisibilitatea recursului pot participa și la examinarea recursului în cauză.

Examinând materialele cauzei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că recursul înaintat de Partidul Politic „Mișcarea Alternativa

Națională”, prin intermediul avocatului Barașianț Mariana, este admisibil și urmează a fi examinat în continuare într-un complet din 3 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

În conformitate cu art. 245¹ din Codul administrativ, (1) recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea sau decizia contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

d) hotărârea sau decizia este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

e) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin. (1) lit.c) și d) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.

(3) Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin.(1) lit.d) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare pot fi prezentate probe noi dacă acestea au fost restituite nejustificat sau nu au fost reclamate de către instanța de judecată contrar prezentului cod.

Din materialele cauzei rezultă că, în adresa CEC au parvenit mai multe sesizări depuse de PP „MAN” sub nr. CEC- 7/5764 și 5765 din 28 iulie 2023, precum și nr. CEC7/5785 și 5786 din 31 iulie 2023, privind pretinse acțiuni ilegale ale PP „PAS”.

La 15 august 2023, CEC a expediat în adresa PP „MAN” răspunsul nr. CEC-8/2638 la sesizările sus enunțate, în care a relatat că anterior subiectele abordate au constituit obiectul examinării de către CEC, în acest sens fiind pronunțate hotărârile Comisiei. În acest context, CEC a considerat inoportun de a se pronunța asupra aceluiași acțiuni pretins ilegale la care se face referire în sesizările depuse.

Cu referire la argumentele petiționarului despre pretinse încălcări de către PP „PAS” ale Legii nr. 62/2022, CEC a invocat că nu are competența de a monitoriza publicațiile plasate pe rețelele de socializare, de a constata autenticitatea acestora, de a aprecia conținutul acestora și nici de a sancționa difuzorul, iar referitor la amplasarea și exploatarea corturilor, CEC a anunțat PP „MAN” că verificarea autorizației pentru instalarea acestora îi revine Primăriei municipiului Chișinău, iar examinarea conținutului publicității acestor corturi, cât și a materialelor distribuite este de competența MAI.

La 30 august 2023, Președinta CEC a mai expediat în adresa PP „MAN” o scrisoare cu nr. CEC-8/2782, supliment la răspunsul nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023, în care suplimentar a punctat că menține punctul de vedere formulat în răspunsul nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023, conform căruia procedura administrativă este finalizată. În plus, în răspuns s-a menționat că referitor la conduita necorespunzătoare a PP „PAS”, Comisia deja s-a pronunțat, iar partidul în cauză s-a

conformat hotărârii Comisiei și că aceasta înseamnă că faptele sesizate sunt consumate. S-a explicat PP „MAN” că răspunsul nominalizat poate fi contestat, în cazul în care petiționarul nu este de acord cu conținutul acestuia. (f.d. 113)

La 01 septembrie 2023, PP „MAN” a depus la Curtea de Apel Chișinău o cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, terț PP „PAS”, solicitând constatarea faptului că CEC nu a soluționat în termen stabilit sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC-7/5764 și CEC- 7/5765 din 28 iulie 2023, CEC-7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023; obligarea pârâtului să examineze în fond sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC7/5764 și CEC-7/5765 din 28 iulie 2023, CEC-7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023.

Prin hotărârea din 28 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Verificând temeinicia hotărârii din 28 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău în raport cu argumentele participanților la proces și materialele cauzei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că cererea de recurs urmează a fi admisă, hotărârea primei instanțe casată, cu remiterea cauzei la rejudecare, din considerentele ce succed.

Potrivit art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, în urma examinării recursului, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: admite recursul, casează integral decizia instanței de apel și trimite cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs. Alineatul (3) al aceluiași articol prevede că decizia instanței de recurs este irevocabilă din momentul emiterii. Decizia se consideră emisă din momentul publicării pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție. Ea se notifică participanților în termen de 5 zile de la data emiterii.

Potrivit prevederilor art. 91 alin. (1) din Codul electoral, în sensul prezentului cod, prin contestație se înțelege cererea (sesizarea) în formă scrisă, inclusiv cererea prealabilă, prin care:

a) se cere revizuirea, anularea, în tot sau în parte, ori emiterea unui act administrativ de către organul electoral, realizarea unei acțiuni sau obligarea organului electoral la inacțiune;

b) se contestă acțiunile/inacțiunile considerate ca ilegale ale subiecților înregistrați, acreditați sau confirmați ori care urmează a fi înregistrați, acreditați sau confirmați de către organele electorale, denumiți în continuare *subiecți electorali*;

c) se contestă faptele considerate ca încălcare a modului de reflectare a campaniei electorale, de difuzare sau de plasare a publicității electorale;

d) se contestă faptele considerate ca încălcare a cadrului normativ cu privire la finanțarea partidelor politice, a campaniilor electorale, a candidaților desemnați, a grupurilor de inițiativă și a participanților la referendum;

e) se formulează critici în legătură cu alte încălcări ale legislației electorale.

(2) Contestațiile depuse în condițiile prezentului cod se examinează de către organele electorale, respectându-se ierarhia acestora. În cazurile stabilite de prezentul cod, precum și de alte acte normative, contestațiile se examinează de către alte organe (autorități) în limita competențelor atribuite.

(3) În sensul alin. (2), legalitatea actelor administrative ale organului electoral emitent, precum și acțiunile/inacțiunile acestuia se contestă direct la organul electoral ierarhic superior. După respectarea procedurii prelabile, decizia organului electoral emitent, după caz, decizia organului electoral ierarhic superior în partea adoptării unei noi soluții pe marginea cererii prelabile se contestă direct în instanța de judecată în a cărei rază teritorială se află organul electoral respectiv.

(4) Contestațiile prevăzute la alin. (1) lit. b) se depun la organul electoral care a înregistrat, a acreditat sau a confirmat ori urmează să înregistreze, să acrediteze sau să confirme subiecții electorali ale căror acțiuni/inacțiuni se contestă. Deciziile organului electoral pe marginea acestor contestații se contestă în condițiile alin. (3).

(5) Acțiunile în contencios administrativ privind legalitatea hotărârilor Comisiei Electorale Centrale și a deciziilor Consiliului Audiovizualului care au tangență cu reflectarea alegerilor, precum și cele privind acțiunile/inacțiunile acestora se depun, fără respectarea procedurii prelabile, la Curtea de Apel Chișinău.

Potrivit art. 93 din Codul electoral, (1) organele electorale verifică din oficiu dacă sunt întrunite condițiile pentru admisibilitatea contestației. Dacă este inadmisibilă, contestația se declară ca atare prin hotărâre a organului electoral.

(2) Contestația se declară inadmisibilă, în special, când:

a) a fost depusă de un alt subiect decât cel stabilit la art.94 alin.(1) și (2) sau de o persoană fără împuterniciri în acest sens;

b) nu a fost respectată procedura de examinare a cererii prelabile;

c) a fost depusă după expirarea termenului prevăzut de prezentul cod;

d) nu corespunde cerințelor de formă și conținut, iar contestatarul nu a înlăturat neajunsurile în termenul stabilit de organul electoral;

e) contestatarul nu poate revendica încălcarea drepturilor sale electorale, cu excepția contestațiilor depuse în condițiile art.91 alin.(1) lit.d) și alin.(6);

f) există o hotărâre cu privire la un litigiu electoral între aceleași părți, cu același obiect și pe aceleași temeuri de drept;

g) a fost depusă concomitent la un alt organ electoral, o altă autoritate competentă sau în instanța de judecată, în condițiile art.99.

Potrivit art. 94 alin. (1) din Codul electoral, în calitate de subiect al contestației poate fi alegătorul, candidatul desemnat, grupul de inițiativă, blocul electoral, concurentul electoral sau participantul la referendum care revendică încălcarea drepturilor sale legitime prevăzute de prezentul cod și de alte acte normative în domeniul electoral. Pot depune contestații și partidele politice care au dreptul de a participa la scrutin în condițiile stabilite de art. 27 lit. g).

Potrivit art. 98 alin. (2) din Codul electoral, acțiunea în contencios administrativ înaintată la instanța de judecată competentă se examinează în conformitate cu prevederile prezentului cod și ale Codului administrativ.

Conform prevederilor art. 20 alin. (1) din Codul administrativ, dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

Conform art. 22 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și

volumul cercetărilor și nu sînt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

Articolul 39 din Codul administrativ prevede că controlul judecătoresc al activității administrative este garantat și nu poate fi îngrădit. Orice persoană care revendică un drept vătămât de către o autoritate publică în sensul art. 17 sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanței de judecată competente.

Articolul 189 alin. (1) din Codul administrativ stabilește că, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

Potrivit art. 219 alin. (1)-(3) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. Instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces.

Curtea de Apel Chișinău a reținut prevederile art. 206 alin. (1) din Codul administrativ, potrivit căruia o acțiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru: a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acțiune în contestare); b) obligarea autorității publice să emită un act administrativ individual (acțiune în obligare); c) impunerea la acțiune, la tolerare a acțiunii sau la inacțiune (acțiune în realizare); d) constatarea existenței sau inexistenței unui raport juridic ori nulității unui act administrativ individual sau a unui contract administrativ (acțiune în constatare); sau e) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ normativ (acțiune de control normativ).

Reieșind din prevederile normei citate supra, prima instanță a conchis că, în cazul în care reclamantul a considerat că sesizările adresate autorității publice pârâte nu au fost soluționate în termenul legal stabilit de Lege, acesta urma să conteste refuzul autorității publice de a examina sesizările respective, dar nu să ceară constatarea faptului nesoluționării sesizărilor în termen. Or, după cum s-a relatat supra, o astfel de pretenție nu se încadrează în felurile acțiunilor în contencios administrativ reglementate de art. 206 alin. (1) din Codul administrativ, iar prin prisma art. 64 alin. (2) Cod administrativ, nesoluționarea unei cereri în termen legal constituie un refuz de a examina cererea.

Instanța de recurs nu poate fi de acord cu această concluzie, or prin cererea de chemare în judecată reclamantul a solicitat obligarea pârâtului să examineze în fond sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC-7/5764 și CEC-7/5765 din 28 iulie 2023, CEC-7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023, cerință care acoperă carența invocată. Or, cerințele enumerate într-o cerere de chemare în judecată urmează a fi examinate per ansamblu, și nu separat, desprinse de conținut.

Mai mult ca atât, instanța de judecată s-a limitat doar asupra formulării cerințelor, deși potrivit art.219 din Codul administrativ, aceasta este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Astfel, examinând cerința cu privire la obligarea pârâtului să examineze în fond sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC-7/5764 și CEC-7/5765 din 28 iulie 2023, CEC-7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023, Curtea de Apel Chișinău a făcut trimitere la scrisorile CEC nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023 și nr. CEC-8/2782 din 30 august 2023, ajungând la concluzia că prin scrisorile menționate au fost soluționate sesizările recurentului.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că, totuși, Curtea de Apel Chișinău nu a făcut o analiză amplă a acestor scrisori/răspunsuri, nu a stabilit modul de soluționare a sesizărilor, nu a analizat faptul dacă CEC s-a expus sau nu pe fondul sesizărilor respective, nu a determinat dacă pârâtul a examinat sesizările sub toate aspectele invocate și dacă s-a expus asupra tuturor pretinselor încălcări indicate în acestea. Or, reieșind din conținutul scrisorilor nr. CEC-8/2638 din 15 august 2023 și nr. CEC-8/2782 din 30 august 2023, acestea nu se referă la rezultatele verificării acțiunilor PP „PAS” prin prisma posibilei utilizări a resursei administrative de către PP „PAS” prin arogarea proiectelor guvernamentale „Satul European” și „Satul European Expres”, implementate din bani publici, și distribuirea informației eronate în acest sens în materiale/postări cu caracter de agitație electorală ascunsă.

Potrivit principiilor CtEDO, toate părțile în proces trebuie auzite. Astfel, fiecare hotărâre judecătorească urmează a fi motivată prin prisma aprecierii tuturor argumentelor și contraargumentelor formulate de către participanții la proces.

CtEDO susține că un sistem intern de examinare eficientă a contestațiilor și apelurilor individuale în chestiuni referitoare la drepturile electorale este una dintre garanțiile esențiale ale alegerilor libere și echitabile. Un astfel de sistem permite exercitarea efectivă a dreptului individual de vot și a dreptului de a candida la alegeri. Orice sistem de soluționare a litigiilor electorale trebuie să îndeplinească testul de examinare eficientă. Motivele pentru contestații nu pot fi interpretate așa de limitat, încât acestea să împiedice o afirmație discutabilă privind nereguli electorale.

Examinarea eficientă a contestațiilor privind alegerile înseamnă de asemenea garanții procedurale, precum instanțe independente și imparțiale, o procedură transparentă pentru rezolvarea litigiilor electorale, decizii motivate și publice, și dreptul de audiere care să implice ambele părți, cu dreptul de a depune probe. Adică, statele trebuie să se asigure că plângerile cu privire la neregulile electorale sunt într-adevăr examinate și că deciziile sunt motivate suficient. Procedura trebuie să aibă un caracter judiciar, în sens că dreptul reclamanților la contradictoriu trebuie să fie respectat.

Totodată, egalitatea șanselor trebuie garantată tuturor partidelor și candidaților și trebuie să stimuleze statul să adopte o atitudine imparțială față de ei și să aplice aceeași legislație în mod echitabil tuturor. În special, exigența neutralității se aplică la campania electorală, or credibilitatea procesului electoral trebuie să fie garantată, iar stabilirea regulilor trebuie să fie pe măsura de a exclude orice suspiciune de manipulare.

Suplimentar, instanța de recurs remarcă că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, prezumă dreptul la o hotărâre motivată. Motivarea este o parte a hotărârii în care instanța judecătorească în mod obligatoriu își expune concluziile formulate în privința cauzei deferite spre soluționare.

Conform unei jurisprudențe constante degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărâri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărâri asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și, argumentelor invocate de către părți întru admiterea sau respingerea acestora (cauza Garcia Ruiz vs. Spania, hotărârea din 21 ianuarie 1999).

Se reține că actul judecătoresc trebuie să corespundă tuturor normelor de drept, să fie clar, înțeles de părțile implicate în litigiu și să răspundă în mod sigur și expres la toate cererile și obiecțiile formulate de către părți, ceea ce, în speță, lipsește. Or, principiul procesului echitabil reclamă că hotărârea să fie motivată, justițiabilul având posibilitatea să cunoască motivele care l-au făcut pe judecător să adopte una sau altă soluție și să le conteste dacă sistemul prevedea o cale de atac împotriva acestei hotărâri, lipsa motivării unei decizii judiciare, pune în pericol dreptul la un proces echitabil (cauza Kaufman vs. Belgia, 1986).

Astfel, instanțele judecătorești sunt obligate să-și motiveze soluțiile și concluziile, să furnizeze toate răspunsurile la întrebările care sunt pertinente pentru rezultatul procesului și necesită un răspuns special în hotărâre. În cazul în care instanța de judecată se abține de a da un răspuns special și explicit în cele mai importante întrebări, fără a acorda părții care a formulat-o posibilitatea de a ști dacă acest mijloc de apărare a fost neglijat sau respins, acest fapt se va considera o încălcare a art. 6§1 din CEDO (cauza Hiro Balani vs. Spania, 1994).

Respectiv, dat fiind faptul că prima instanță nu a examinat litigiul sub toate aspectele și nu s-a expus asupra tuturor pretențiilor și argumentelor formulate în acțiune, având în vedere faptul că s-a constatat o eroare judiciară, care nu poate fi corectată de către instanța de recurs, completul de judecată ajunge la concluzia de a casa integral hotărârea contestată și de a trimite prezenta cauză civilă spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La judecarea pricinii, instanța urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală, reieșind din toate circumstanțele reale și esențiale ale cauzei. De asemenea, instanța urmează să indice cu suficientă claritate motivele pentru care acceptă sau respinge probele prezentate de către participanții la proces, dându-le o apreciere corespunzătoare.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 245¹, art. 248 alin. (1) lit. d) din Codul administrativ, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Partidul Politic „Mișcarea Alternativă Națională”, prin intermediul avocatului Barașianț Mariana.

Se casează hotărârea din 28 septembrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, în cauza de contencios administrativ înaintată la acțiunea depusă de Partidul Politic „Mișcarea Alternativă Națională” împotriva Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova, terț Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”, privind constatarea faptului că CEC nu a soluționat în termenul stabilit sesizările depuse de reclamant cu numerele

de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC-7/5764 și CEC7/5765 din 28 iulie 2023, CEC-7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023; obligarea pârâtului să examineze în fond sesizările depuse de reclamant cu numerele de intrare a Comisiei Electorale Centrale: CEC-7/5764 și CEC-7/5765 din 28 iulie 2023, CEC7/5785 și CEC-7/5786 din 31 iulie 2023, și se remite pricina spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecători

Mariana Pitic

Ion Malanciuc